



NOVA FILATELIJA

LJUBLJANA
April 1950
LETNIK II.
ŠTEVILKA 4.
Din 15'—

NOVA FILATELIJA

Mesečno glasilo Filatelistične zveze Slovenije

ZALOŽILA; FILATELISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE, Ljubljana, poštni predal 281

Urednik: PAVLE ANDERLIČ, Ljubljana, Frančiškanska 3

Odgovarja: SILVO PAJK, Ljubljana, Gosposvetska 10/IV

Dopise, rokopise, reklamacije, naročila in pošiljke za UREDNIŠTVO
GLASILA naslavljajte na naslov:

Uredništvo „NOVE FILATELIJE“, Ljubljana
poštni predal 281

Naročnino nakazujte na tekoči račun Filatelistične zveze Slovenije
pri Narodni banki, Ljubljana št. 604-95603-104

Rokopisov ne vračamo. Vposlati jih je treba za naslednjo številko
najdalje do 25. maja 1950.

VSEBINA:

| | Stran |
|---|-------|
| 1. maj 1950 | 49 |
| Pavle Anderlič: Osnovni pojmi filatelije | 50 |
| Major B. Jerkovič: Dopisovanje s tujino | 54 |
| Pavle Anderlič: Poštni žigi na področju Slovenije | 57 |
| Dr. Anton Lavrič: Provizoriji FNR Jugoslavija | 61 |
| Trpinovi osnutki za nove znamke | 63 |
| Drobne zanimivosti | 64 |

Podružnice naj pošiljajo Zvezi redno koncem vsakega meseca po-
ročila o delovanju.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK II.

APRIL 1950

ŠTEV. 4

1.

maj 1950



Prvi maj, ki je že dolga leta dan mednarodne solidarnosti delovnega ljudstva, je v naši socialistični Jugoslaviji zlasti pomenljiv kot praznik dela, praznik naših uspehov, skratka kol naš borbeni pregled. V letošnjem maju je minilo pet let, odkar se je naša domovina rešila domače in tuje tiranije. Združeni v nerazrušljivem bratstvu in enotnosti so izmučeni narodi Jugoslavije takoj po koncu druge svetovne vojne začeli obnavljati svojo domovino, odstranili so ruševine in začeli v okviru petletnega plana ustvarjati velikansko kovačnico gospodarskega in kulturnega napredka. Pričela so se velika gradbena dela, začeli smo modernizirati kmetijsko proizvodnjo, razmahnila se je industrijska proizvodnja, gozdarstvo, rudarstvo in kovinarstvo. Široki razmah elektrifikacije zagotavlja naši težki industriji čvrst razvoj. Ne spletke ne kovarstvo ne sabotaže, s katerimi skušajo naši zoprniki zavirati naš razvoj, nas ne morejo ustaviti na odločno začrtani poti. Zato praznujemo letošnji Prvi maj s ponosno dvignjenim čelom in z vedrim pogledom v prihodnost.



Filatelisti, ki zvesto spremljamo utripe svoje domovine in sodelujemo poklicno v graditvi in ustroju nove Jugoslavije, lahko ob letošnjem Prvem maju z zadoščenjem ugotavljamo, da je organizacijsko obdobje filatelističnega gibanja pri nas že postavljeno na čvrsto osnovo in da je filatelija že močan in kvaliteten odraz našega življenja, dela in napredka socialistične Jugoslavije.

Že nekatere države so počastile praznik dela z lepimi izdajami znamk. Temu se letos posebno častno priključujemo tudi mi. Serija za naš letošnji Prvi maj s podobo našega voditelja in učitelja maršala Tita je tako visok dokaz naše filatelistične in grafične zmogljivosti, da stopamo z njo ponosno pred ves filatelistični svet.

Pavle Anderlič, Ljubljana

Osnovni pojmi filatelije

(3. nadaljevanje)



Ofsetni tisk

TISK. Filatelisti zbiramo znamke, ker jih imamo za majhne umetnine. Saj to tudi so. Znamka prehodi do trenutka, ko je dotiskana, precejšnje pot. Poraja se v osnutkih umetnikov, ki nam prvi ustvarjajo te drobne umetnine. Zatem damo dokončno sprejeti osnutek v klišarno, kjer ga fotografirajo in izdelajo potrebno ploskanico v določeni velikosti. Šele po tem postopku ima besedo tisk. Zbiralci cenimo in tem rajši zbiramo znamke, ki so tehnično na višku, kakor pravimo. Da so znamke čim lepše, zavisí od postopka tiska, kakovosti papirja in tudi od barv. Pogoj dobrega proizvoda so tehnične zmogljivosti tiska, ki naj pokaže na malí prostornini vse potankosti izvirnika.

Večina zbiralcev ne pozna vrst tiska ter tudi, zgolj teoretično, ne more imeti prave predstave o posameznih postopkih tiska. Večkrat so v zadregi, če zaradi nepoznavanja tiska ne morejo pravilno opredeliti znamk, ki jih navaja katalog. Zgovoren primer so naši verigarji, ki so tiskani v kamnotisku, nato pa z istim slikami še v knjigotisku. Malo zbiralcev je, ki morejo obe vrsti tiska določiti na prvi pogled. Tu pa ni težav, če si damo le malo truda in znamke med seboj primerjamo. Za filatelista je nujno in važno, da prodre vsaj osnovno v zanimivo področje grafične umetnosti in se seznaní s poglavitnimi vrstami tiska.



Ofsetni tisk

Vemo, odnosno morali bi vedeti, da je izumil Gutenberg že pred 500 leti (leta 1450. v Mainzu) postopek vliivanja kovinastih črk, ki jih je sestavljal in

odtísnil na papir. Odtihmal se je tiskarstvo nenehno izpopolnjevalo in je dandanes na visoki stopnji razvoja.

Poznamo v glavnem tri načine tiska: višinski tisk (tipografijo), ploski tisk (litografijo in ofset) ter globinski tisk (tisk iz izdolbine).

1) VIŠINSKI TISK

Višinski tisk imenujemo tudi knjigotisk. Na tako imenovani tiskalni sestavek, ki sestoji iz vzbočenih likov, to je: črk, črt in ploskanic (klišejev), v tiskalnem stroju z valji mehanično nanesemo barvo, ki se s tiskom prenaša na papir. Ker se tiskajo znamke v tem postopku z uporabo ploskanice, se pojavi zaradi pritiska na papir na hrbtni strani znamke tako imenovana otenjava, ki je vidna zlasti na robovih slike. To je zanesljiv dokaz, da so takšne znamke izdelane v višinskem tisku.

V knjigotisku se še danes tiskajo skoraj vse redne znamke (frankovne, portovne), ker je ta način tiska najbolj preprost in najcenejši.



Knjigotisk

Pod višinski tisk sodi tudi vzbočeni tisk (nemško Prägedruck), kjer je slika vtisnjena podobno kakor relief pri kovancu. Zaradi dragega postopka se ta način tiska za znamke skoraj ne uporablja. Za primer vzemimo: drugo izdajo stare Avstrije 1858, Italijo 1861, prvo izdajo Nemčije 1872 in serijo Portugalske 1853 - 1870. Navadno je vzbočena le sredina slike, okvir pa je tiskan v knjigotisku, ploskem ali globinskem tisku. Znamka v vzbočenem tisku ima tudi to slabo stran, da se ne nalepi v celoti.



Knjigotisk

Pri nas so tiskane v knjigotisku vse frankovne znamke bivše Jugoslavije in partizanska serije nove Jugoslavije. Mimo tega vrsta spominskih znamk FLRJ kakor: Prohor Pčinski, obletnica Zmage, Njegoš, Istra; dalje službene, vse portovne in dosedanje znamke zračne pošte.

Pod višinski tisk sodi tudi vzbočeni tisk (nemško Prägedruck), kjer je slika vtisnjena



Knjigotisk

2) P L O S K I T I S K



Kamnotisk

Ploski tisk navadno nazivamo tudi kamnotisk (s tujko litografija). Ime je ostalo zaradi tega, ker so tiskali v začetku izuma litografije vse s kamna. Danes je ta postopek tiska že zastarel, ker tiskamo zvečine le še s cinka. Osnova ploskega tiska je v medsebojnem odbijanju maščobe in vode. Na kamen ali cinkovo ploščo prenešene slike ali risbe sprejemajo mastno barvo in odbijajo vodo, medtem ko ostali deli kamna ali cinkove plošče sprejemajo vodo in odbijajo mastno barvo.

Znamke, tiskane v kamnotisku, so na prednji in hrbtni strani popolnoma gladke. Po končanem tisku je slika znamke navadno ploska, nejasna in brezizrazna, kar je značilno za način tega tiska. Lep primer kamnotiska so prve znamke Madžarske iz leta 1871. Naš najboljši domači primer pa je prva izdaja verigarjev iz leta 1919.

Drugi način ploskega tiska je ofsetni (posredni) tisk. Zanj je značilno, da se prenaša slika posredno s cinka na gumijev valj in nato z gumija na papir. Zaradi tega je slika na cinkovi plošči pravilna, vtem ko so slike pri neposrednem tisku (kamnotisku, knjigotisku, globinskem tisku) na plošči narobe. Pri nas so tiskane v ofsetu skoraj vse dobrodelne znamke bivše Jugoslavije od leta 1935 dalje. Od Zimske pomoči, Nikole Tesle pa vse do Gutenberga 1940



Ofsetni tisk



Ofsetni tisk

(glej naslovno sliko). V novi Jugoslaviji: Kongres PTT, znamke za Slovanski kongres, Fizkulturni zlet v Beogradu, obe mladinski progji Brčko - Banovići in Šamac - Sarajevo, Vuk Karadžić, TBC, zagrebški velesejem, kongres KPI, za 80. obletnico Akademije v Zagrebu in Podonavska konferenca, Košir (frankovne), Atletske igre in Rdeči križ.

V ploski tisk sodijo še drugi postopki, kakor cinkotisk (tu je tiskalo cinkova plošča namesto kamna), kromo - in fotolitografija. Ti načini pa praktično za tiskanje znamk ne pridejo v poštev.

Mirno lahko ugotovimo, da so naše znamke vedno boljše. Stremimo za tem, da bi bile kar najboljše.

3) GLOBINSKI TISK

Globinski tisk nam da najlepše grafične izdelke. Slike so plastične in vsebujejo vse odtenke, od najsvetlejših do najtemnejših. Zato filatelisti najbolj cenimo znamke te vrste.

Pri globinskem tisku je slika vjedkana v tiskovno ploščo, ki je lahko bakrena, jeklena ali iz drugih kovin. Za tisk znamk pridejo v poštev načini tiska v heliogravuri, bakrotisku in jeklorezu. Značilnosti globinskega tiska so v tem, da vnesemo barvo v izdobjine tiskovne plošče ali cilindra ter jo s pritiskom prenesemo na papir. Zato dobimo vtis, da je slika podobna reliefu. Značilno za bakrotisk je tudi sito (raster), ki se uporablja pri poltonskih slikah.

Naše znamke v globinskem tisku iz pred-aprilske Jugoslavije: v heliogravuri nimamo svojih znamk. Bakrotisk: serija za vojne invalide 1921, frankovne 1924, znamke za II. filat. razstavo FSH v Zagrebu iz leta 1941. (navadni in spremenjene barve) ter serija Jadranske straže 1939.

Znamke FLRJ v globinskem tisku imamo šele izza dobe zadnjih dveh let, tedaj vse novejšje izdaje. To so: Košir letalska, Makedonija (5. obletnica), UPU, stoletnica železnic, avtocesta „Bratstva in enotnosti“ ter serija za 1. maj 1950.



Našel sem poglavitne pojme, ki naj bi jih poznal vsak filatelista. Nisem se spuščal v tehnične podrobnosti, ki jih nadrobno opisuje Ambrožičeva knjiga „Tiskarstvo“. Za nas zbiralce je važno, da v glavnem razpoznavamo vsaj opisane načine tiska. Naše znamke nam nudijo dovolj priložnosti, da si posamezne tiske natančneje ogledamo in tako nekaj globlje prodremo v „skrivnosti črne umetnosti“.



Bakrorez



Belgija: bakrotisk



ZSSR: jeklorez

DOPISOVANJE S TUJINO

Mnogi naši filatelisti - bodiže iz naših večjih mest ali z dežele - pogostoma dopisujejo s filatelisti v tujini. Pri tem jim je zvečine glavna skrb, kako bodo zamenjali znamke, se pravi, kako in kaj bodo dobili iz tujine za poslane znamke; drugega nič. Če tu ne bomo imeli širših pogledov, ne bomo izpolnjevali svoje dolžnosti, ki jo nareka slehernemu filatelistu naša socialistična domovina.



Primer lepe filatelistične frankature.

FLR Jugoslavija; serija znamk avloceste „Bratstva in enotnosti“ s spominskim žigom filatelistične razslave v Zagrebu 2 — 6. 4. 1950.

Ne smemo delati takisto, kakor so delali naši filatelisti v stari Jugoslaviji, ko jim je bilo samo na tem, da bi v filateliji ustrezali svojim osebnim, večidel trgovskim koristim. O tem, kako naj delamo, bom navedel nekatere primere, pri čemer sem priprčan, da ta ali oni filatelista že od nekdanj tako dela.

Če pošljemo pisma v tujino, naj bo omot čvrst in pismo res lepo filatelistično frankirano.* Kajti s tem, da dopisujemo s tujino, reprezentiramo v majhnem svojo domovino in s tem predvsem našo filatelijo. Drugo: kakor sami želimo dobiti od partnerja iz tujine kaj lepega in koristnega, takisto se moramo tudi sami potruditi, da zbiralcu na tujem ustrezemo s tem, da mu pošljemo lepe, dobre, prvovrstne znamke. Po takem se bo tovariš na tujem gotovo vedno potrudil, da bo z nami ohranil filatelistične stike. V krogu svojih tovarišev, v svojem društvu,

* O filatelistični frankaturi je bilo že dosti pisano. Evo med vrsticami nekaj lepih primerkov o tem!

ČSR: Celina z znamkama
Rdečega križa in žigom
prvega dne 18. 12. 1949.

Vrednosti:
1'50 in 0'50 kčs rjava
3'— in 1'— „ karmin
globinski tisk (rez)



v družini in drugod bo ponosen na tovariše v socialistični
Jugoslaviji, ki so vsestransko zelo solidni, pošteni in natančni
filatelisti.

Na željo pošiljajmo samo prvovrstne znamke in serije. Seveda
tiste, s katerimi razpolagamo, z vsemi zobci, ne zmečkane, —
in če pošiljamo žigosane znamke, naj bodo žigi razločni, lepi,
čitljivi. Vse znamke, ki jih pošiljamo, naj bodo v celofanskem
omotu, pismo pa naj bo, če le mogoče, naslovljeno s pisalnim
strojem, vsekakor pa z lepim razločnim rokopisom. Nikakor
ne bo odveč, če pošljemo v tujino v vsaki priporočeni pošiljki
tudi še kaj drugega, na primer: naše nove dopisnice in par
naših novih pisem z motivi dela, kmetijstva itd. Lahko tudi
podarimo popolno serijo s podobami maršala Tita, drugo iz-
dajo mladinske proge, športne znamke in podobno, pa boste
videli, da vam tovariš v tujini ne bo ostal ničesar dolžan. Mo-
rebiti pošljete tudi kako lepo razglednico s podobami naših
planin, morja, jezer, Postojnske jame in drugih znamenitosti na-



ČSR: serija novih znamk
„Za deca“ in posebni žig
za Dan znamke 18. 12. 1949

Vrednosti:
1'50 in 0'50 kčs zelena
3'— in 1'— „ karmin



Izrael: Celina prvega dne izdaje redne serije znamk v proslavo milionskega priseljenca na dan 18. 12. 1949. Na znamkah so upodobljeni novci iz časa 1. in 2. osvobodilne vojne proti rimskemu imperiju (66 - 70 in 132 - 51 l. nove ere) in zvitek z besedilo n zakona o pr seljencih.

še domovine. Naj tovariš to zahteva ali ne - samo pošljite, pa boste spoznali že ob prvi priložnosti uspeh takšne pošiljke.

Že iz skušnje vemo, da prednjačijo skandinavski narodi, ki so v vsakem pogledu natančni in solidni. Podobnega ne bi mogli trditi o Italijanih, Romunih, Poljakih itd. razen častnih izjem. Glede bolgarskih, grških, albanskih in turških filatelistov pa lahko povemo, da so že širom po svetu znani kot nesolidni filatelisti, s katerimi je težko vzdrževati stike, ker nas konec koncev puste na cedilu ali nas kakor koli pretentajo. Seveda čast izjemam, vendar je dejstvo, da so se tujci in mi sami že mnogokrat urezali. Zato je poslovanje z njimi dokaj tvegano in nezanesljivo. Nasploh je znano, da gledajo tuji filatelisti na nas balkanske filateliste s precejšnjo skepso. Zato je dolžnost filatelistov nove Jugoslavije, da nezaupanje razbijemo in dokažemo, da smo tudi tu možje na mestu in da nesolidna zamenjava znamk ni svojstvena filatelistom socialistične Jugoslavije.

Izrael; Celina z dne 20. 9. 1949. s sliktami značk židovskih rodov orožja na znamkah. V levem gornjem kotu sedmero-ročni svečnik - grb židovske države.



Če bomo tako delovali, bomo pridobili ugled v očeh vsega poštenega filatelističnega sveta. Kmalu bodo želeli vsi solidni tuji filatelisti vzdrževati stike z nami. Kako zelo bo to koristilo ugledu naše domovine po svetu, ni treba posebej naglašati. To naj torej upoštevajo naši filatelisti, ki bodo tako najlepše dokazali, da so res dostojni sinovi socialistične Jugoslavije.

Pavle Anderlič, Ljubljana

Poštni žigi na področju Slovenije



Posebni žig 1921

Nadaljujemo z drugim popisom naših državnih pošt ter objavljamo v ilustracijo 2. tabelo nekaterih žigov. Razveseljivo je, da so ti sestavki razgibali prave filateliste, ki tudi zbirajo to zgodovinsko gradivo pa niso bili znani. Prvi se je odzval tov. Slavko Smolej z Jesenic, naš znani fotoamater, ki je dal na razpolago za kliširanje 77 raznoterih poštnih žigov na znamkah osvoboditve slovenskega ozemlja in nekaj žigov izza nemške zasedbe. Tov. Smolej nam je hkrati sporočil:

Med slovenskimi začasnimi poštnimi žigi je več takih razvrednotenih poštnih znamk, ki prav za prav niso žigi, pač pa so tedaj naše pošte, po zasedbi vsega oropane, po osvoboditvi kratko in malo s prečrtavanjem razvrednotile naše prve znamke. Prave poštni pečatnike so te pošte prejele kasneje, v največji meri tedaj, ko znamke s pretiski Slovenija niso bile več v rabi. — Nemške poštnočasne žige prilagam prav tako za morebitno objavo, da v naslednjih tabelah prikažete tudi prednike poznejših nemških okupacijskih pečatnikov. Preglednica o vrstah in tipih razvrednotenja naših znamk osvoboditve bi bila vsekakor zanimiva. Morda bi bila zanimiva tudi preglednica začasnih poštnih razvrednotenih znamk, ki jih je okupator uporabljal v naših krajih, ko je na njemu svojstven način potvarjal, prestavljal in spreminjal naša slovenska krajevna imena. Tako zlasti nacistični okupator na Štajerskem in Gorenjskem, Madžari pa v Prekmurju. Zanimiva bi bila tudi paralela z nacističnimi razvrednotenji znamk, ko so Hitlerjeve horde vdrle na Poljsko, kajti tamkajšnja razvrednotenja so značilno podobna začasnim poštnim žigom, ki jih je nacist uporabljal pri nas. Na podlagi začasnih poštnih žigov na znamkah naše osvoboditve leta 1945. nameravam obdelati vse področje začasnih poštnih žigov na Slovenskem. Sodim, da je v okviru naše na-

rodno-osvobodilne vojne in osvoboditve same potrebno ugotoviti na najbolj zgovornem dokumentu določenega časa, to je na znamki z žigom, kako so se po okupaciji na naših znamkah osvoboditve zopet vrnilo slovenski nazivi in to na pretiskanih znamkah nemške, italijanske in madžarske okupacije, katerih vsaka je po svoje mrcvarila naša slovenska krajevna imena. Treba bi bilo pozvati slovenske filateliste, da bi pripomogli k popolni preglednici, kakšni žigi in pečatniki so se uporabljali takoj po osvoboditvi kakor tudi za časa okupacije. Vašemu uredništvu naj bi dali na vpogled svoje zbirke poštne žigov, da bi tako dobili kar se da jasno podobo. Tako dognana in sestavljena zbirka poštne žigov in pečatnikov bi najbolj dokumentarno prikazala v zbirki od stare Avstrije do naše svobodne Titove Jugoslavije, da je tu majhen narod, ki je vzdržal v NOV tri okupatorje in je vreden svoje svobode, ker si jo je zaslužil. Zasluži pa tudi dandanes, da živi svoje samobitno življenje.

K poslanim provizoričnim žigom na znamkah s pretiskom Slovenija še pripominjam, da so se uradno uporabljali do prejema okroglega pečatnika, časovno še nekatere dni po 1. juliju 1945. Nekaj pošt pa je prejelo pečatnik iz Ljubljane že takoj v juniju 1945, ko so bile znamke s pretiskom Slovenija še v uporabi. To so bili pečatniki, katerim so že Italijani odstranili krajevne nazive v cirilici, pa tudi stari okrogli pečatniki, katerim smo mi sami že leta 1918. odstranili nemška besedila (n. pr. Kranjska gora, Bled), ko smo z njimi žigosali naše prve slovenske „verigarje“.

Kakor rečeno so se pretiskane znamke Slovenija uradno uporabljale do 1. julija 1945, vendar so nekatere naše pošte uporabljale navedene znamke tudi še po 1. juliju.

Zbirka poštne žigov in pečatnikov na znamkah, ki so se uporabljale na našem ozemlju, ki bi temeljila na treh osnovnih mejnikih, ali bolje rečeno prelomnicah naše zgodovine: leta 1850, leta 1918, leta 1941. z našo najvažnejšo prelomnico leta 1945, ko smo se dokončno osvobodili, bi kar najbolj dokumentarično prikazala politično-zgodovinski pečat slehernega našega slovenskega kraja v preteklih 100 letih, če bi iz leta 1950. zaključevale zbirko znamke s podobo maršala Tita.

Pri taki zbirki oziroma sestavi preglednice poštne žigov, bi seveda morali sodelovati vsi slovenski filatelisti. To pa bi bila vsekakor prvenstvena naloga naše Filatelistične zveze.



POŠTNI ŽIGI NA SLOVENSKEM (2. slika)

1. vrsta: sedanji žigi naših primorskih pošt Col, Črni Kal in Dobravlje. 2. vrsta: okupacijski žigi Apač, Borovnice in Celja. 3. in 4. vrsta: ob straneh okupacijski žigi Celja in Dolenjega Logatca; ▼ sredi sedanja žiga Celja in Dolenjega Logatca.

Opomba: v sledečem popisu tujih imen za časa zasedbe pomenijo označbe:
 LP = Ljubljanska pokrajina, M = madžarska zasedba, N = nemška zasedba in
 IT = pod Italijo (cona je navedena zaradi orientacije).

| Tek. št. | Državna pošta LRS | Zasedbena področja | Tuje ime za časa zasedbe |
|----------|------------------------|--------------------|---|
| 23 | BUČE | N | <i>Fautsch</i> |
| 29 | BUČKA | N | a) <i>Butschka</i> (b. <i>Gurkfeld</i>) b) <i>Radelstein</i> (über <i>Gurkfeld - Steierm</i>) |
| 30 | CANKOVA | M | <i>Vashidegkut</i> |
| 31 | CELJE | N | a) <i>Cilli</i> - b) <i>Cilli</i> (<i>Steierm</i>) |
| 32 | CERKLJE OB KRKI | N | <i>Žirkle</i> (b. <i>Rann, Save</i>) |
| 33 | CERKLJE PRI KRANJU | N | <i>Žirklacki</i> |
| 34 | CERKNICA | LP | IT: [<i>Lubiana</i>] - N = <i>Žirknitz</i> |
| 35 | CERKNO | IT | <i>Circhina</i> [<i>cona B</i>] |
| 36 | CEZANJEVCI | N | <i>Zesendorf über Luttenberg</i> (<i>Steierm.</i>) |
| 37 | CIRKOVCE | N | a) <i>Žirkovetz</i> - b) <i>Stauden</i> (<i>Steierm</i>) |
| 38 | COL | IT | <i>Zolla</i> - [<i>cona B</i>] |
| 39 | ČEPOVAN | IT | <i>Chiapovano</i> - [<i>cona B</i>] |
| 40 | ČRENŠOVCI | M | <i>Cserföld</i> |
| 41 | ČRNA PRI PREVALJAH | N | <i>Schwarzenbach</i> (<i>Kä</i>) |
| 42 | ČRNIČE | IT | <i>Cernizza Goriziana</i> - [<i>cona B</i>] |
| 43 | ČRNI KAL | IT | <i>S. Sergio</i> - [<i>cona B</i>] |
| 44 | ČRNI VRH | IT | <i>Montenero d' Idria</i> - [<i>cona B</i>] |
| 45 | ČRNOMELJ | LP | IT: [<i>Lubiana</i>] |
| 46 | ČRNUČE | N | <i>Schwarzendorf b. Domschale</i> |
| 47 | DIVAČA | IT | <i>Divaccia</i> - [<i>cona B</i>] |
| 48 | DOB PRI DOMŽALAH | N | a) <i>Aich</i> (b. <i>Domschale</i>) - b) <i>Aich</i> (<i>Oberkrain</i> - c) <i>Aich</i> (b. <i>Domschale Kärnten</i>) |
| 49 | DOBOVA | N | a) <i>Dobova</i> b) <i>Brückel</i> (<i>Steierm</i>) |
| 50 | DOBRAVLJE | IT | <i>Dobraule</i> - [<i>cona B</i>] |
| 51 | DOBRNA | N | a) <i>Neufhaus</i> (b. <i>Cilli</i>) b) <i>Bad Neufhaus</i> (<i>Steierm</i>) |
| 52 | DOBRNIČE | LP | IT: [<i>Lubiana</i>] |
| 53 | DOBROVA PRI LJUBLJANI | LP | IT: [<i>Lubiana</i>] - N = <i>Dobrova bei Laibach</i> |
| 54 | DOBROVNIK V PREKMURJU | M | <i>Lendvavásártely</i> |
| 55 | DOBROVO V BRDIH | IT | <i>Castel Dobra</i> - [<i>cona A</i>] |
| 56 | DOBRUNJE | LP | IT: [<i>Lubiana</i>] - N = <i>Dobruine</i> |
| 57 | DOL PRI HRASTNIKU | N | a) <i>Hrastnigg</i> - <i>Doll</i> b) <i>Eichthal</i> - <i>Obertal</i> (<i>Steierm</i>) |
| 58 | DOL PRI LJUBLJANI | N | a) <i>Lusttal</i> b) <i>Lusttal</i> [<i>Kärnten</i>] |
| 59 | DOLENJAVAS PRI RIBNICI | LP | IT: [<i>Lubiana</i>] <i>Dalje.</i> |

Provizoriji FNR Jugoslavija

V tem članku nimam namena nadrobneje obravnavati te naše zanimive izdaje. Prikazati hočem samo na kratko nekaj značilnih in slučajnih napak, opozoriti na razločke barv in papirja. V glasilu bomo radi priobčili vse, kar bodo filatelisti o teh zanimivih znamkah poročali.

A.) SLUŽBENE IN FRANKOVNE ZNAMKE S SPREMENJENO OZNAKO VREDNOSTI

Din 3 na din 8 službena:

Barva te znamke je rjava; imamo vse prehode od svetle do temne. Papir je razne debeline, lepilo rumenkasto ali belo. Od značilnih napak bi omenil:

- 36. znamka: ob zunanji strani desne 3 slepič (špis) – glej drugo znamko na prvi sliki.
- 43. znamka: desna 3 spodaj prekinjena,
- 50. znamka: leva 3 zgoraj prekinjena,
- 58. znamka: leva 3 zalita,
- 73. znamka: ob zunanji strani desne 3 slepič,
- 76. znamka: na spodnjem robu znamke v sredini slepič (samo v enem delu naklade).



Slika 1

Te napake najdemo pri obeh polah ene tiskovne naklade – to je: pri polah, ki imajo robove trgane levo in spodaj, odnosno imajo robove trgane desno in spodaj.

Pri polah druge tiskovne naklade, ki imajo robove trgane levo in spodaj, najdemo sledeče značilne napake:

- 8. znamka: poškodovana desna 3,
- 55. znamka: poškodovana leva 3 na zunanji strani,
- 45. znamka: presekani črtici preko desne prvotne vrednosti znamke.

Je pa še nadaljnja tiskovna naklada, z napakami, ki sta jih opisala zagrebška „Filatelija“ in beograjski „Filatelista“.

Kot slučajno napako bi omenil odtis desnega dela pretiska na hrbtini strani znamke.

Din 3 na din 12 službena:

Barva znamke je vijoličasta, ki vleče včasih na lilasto. Tiskana je na papirju razne debeline.

Pri eni izmed tiskovnih naklad najdemo pri polah, ki imajo robove trgane desno in spodaj, sledeče značilne napake:

1. znamka: pod črticama, s katerima je uničena prejšnja vrednost, je naznačena tretja črta,
9. znamka: desna spodnja črta zelo kratka,
24. znamka: pika za desno 3,
65. znamka: desna 3 zadebeljena in ob njeni zunanji strani slepič,
78. znamka: slepič ob zunanji strani desne 3,
85. znamka: desna 3 zadebeljena, levo in desno ob njej slepič.

Od slučajnih napak bi pri tej znamki omenil odtis pretiska na hrbtni strani znamke (Slika 2). Znan je tudi na glavi stoječi pretisk (prva znamka na 1. sliki) in sicer rabljen komad z žigom Straža pri Novem mestu 2. II. 1950. Cela pola je bila pretiskana narobe in vsa porabljena v rednem poštnem prometu.



Slika 2

Din 3 na din 8 frankovna

Izmed mnogih značilnih napak, ki jih najdemo v polji, bi omenil naslednje:

1. znamka: zvezana U in G v latinskem delu pretiska,
6. znamka: zgornji dve črti preko prvotne oznake vrednosti spojeni, okvarjeni črki V in I v latinskem delu pretiska,
12. znamka: gornja črtica preko prvotne oznake vrednosti tanka.
44. znamka: pika nad zadnjim A v besedi Jugoslavija [latinica].

Robovi opisane pole so trgani zgoraj in desno.

Din 10 na din 20 frankovna:

Pri tej znamki so zelo pogostne okvare črk pretiska, n. pr. črka U pri 31. znamki, obe črki J pri 41. znamki, črka I in drugi J pri 51. znamki itd. Zanimiva je 45. znamka v polji z okvarjenim prvim J in (zgoraj) odprtim d v oznaki vrednosti.

Večkrat najdemo delni odtis pretiska na hrbtni strani pri znamkah v zadnji navpični vrsti v polji.

Pri pregledanih polah so bili robovi odtrgani desno in zgoraj.

Knjiga nas uči iskreno ljubiti ljudi in spoštovati njihovo delo.

Gorki.

Trpinovi osnutki za nove znamke

Po natečaju Poštnega ministrstva za frankovne in letalske znamke je razsodišče odbralo in nagradilo nekaj del. Najbolj so ustrezali osnutki umetnikov: dr. Pavla Gavrančiča, Janeza Trpina, Otona Antoninija, Sretena Grujića, Božidarja Kocmuta, Aleksandra Jovanovića in Tanasija Krnjajića. V ožjem izboru so bili končno izbrani osnutki za nove znamke, ki pridejo v promet naslednji mesec.

Ministrstvo je naročilo tov. Trpinu, da pripravi osnutke znamk za letošnje zvezno tekmovanje jadralcev v Rumi meseca junija in za šahovsko olimpiado



meseca avgusta v Dubrovniku. Objavljamo te osnutke, h katerim nam je tov. Trpin dal naslednja pojasnila:

Pri naročilu dobi umetnik včasih navodila in ideje za posamezne vrednote, včasih pa je izbira motivov v okviru značaja izdaje prepuščena umetniku. Za vsako znamko je treba napraviti po nekaj bežnih idejnih skic: po najbolj posrečeni napraviš izvirnen osnutek z vsemi potankosimi slike in črk. Izvirna risba se navadno riše enobarvno v petkratni povečavi in to v poljubni tehniki: črtni ali tonski. Črna risba je podobna lesorezu, toda izdelava se fineje; tonska risba pa je zlasti značilna v prehodih iz temne barve do najsvetlejšega tona. Delo zahteva veliko natančnosti, ker je risba namenjena že za fotografiranje odnosno reprodukcijo. Ministrstvo PTT, ki je dalo pobudo za izdelavo novih znamk, zbere osnutke in razsodišče odloči najbolj posrečene. Pred začetkom dela je



koristno, če umetnik dobi ideje, pobude in nasvete od organizacij, ki so prizadete pri izdaji novih znamk. V našem primeru so to Šahovska, Letalska in Filatelistična zveza. Običajno znamke pred tiskom še nekoliko predelajo, predvsem zato, da dobe znamke enotno črkovno obliko, kajti vsak umetnik ima svoj slog. Dejstvo je, da v umetniški in tehnični izdelavi znamk napredujemo. Često umetnik svoje osnutke fotografira v pomanjšani obliki, preden jih odpošlje. Tako vidi razsodišče znamko ali serijo v naravni velikosti in tako fotografijo objavljamo.

Izmed osnutkov za šahovsko olimpijado je razsodišče odbralo dva Trpinova osnutka (za 10 in 20 din); ostale tri vrednote bo izdelal zagrebški slikar Antonini. Izmed osnutkov za tekmovanje jadralcev pa je sprejet Trpinov osnutek za 5 din, ostale vrednote pa so zasnovali drugi umetniki.

Drobne zanimivosti ————— "Yugoslav Fortnightly", (čitaj Jugoslav Fortnightly = štirinajstnevnik) je naslov časopisa, ki izhaja v angleščini v Beogradu. Med drugim objavlja v svoji 23. številki z dne 7. 4. t. l. daljši članek o Jugoslovanski filateliji, o veliki izbiri naših znamk (Philately in Yugoslavia — Great Variety of Stamps). Članek ponazorujejo slike naših znamk Planice, ustavni blok, železniški blok in znamke Avtoceste.

Na 1000 prebivalcev je v SSR 1 filatelist, v Španiji takorekoč poldrug, v Italiji 2, v Argentini 3, v Franciji 4, v Nemčiji 8, v Angliji 10, v ZDA 22, v Belgiji 27.

Francoski trgovci nudijo naše znamke po sledečih cenah: veslaška 1050 frankov (francoskih), Penklub 3000 fr., letalska 50 par do 50 din 1150 fr., UPU 750-800 fr., letalska Makedonija 585 fr., 100 let železnic serija 220-245 fr., bloka 380 fr., Autoput 140 fr., Zona B UPU 750 fr., Zona B letalska pre-tiskana na dinarsko veljavo 1060 fr.

Hugo Kolar, bivši trgovec z znamkami v Bratislavi, znan med našimi zbiralci po svojih katalogih čeških znamk, se je preselil v Izrael (Nathania). Tam izdaja list Ossef Habulim (Zbiralec). Iz prve številke tega lista posnemamo, da deluje v Izraelu 7 filatelističnih društev s približno 800 člani.

"Ti koščki papirja" je naslov italijanskega dokumentarnega filma o znamki. V njem je prikazan nastanek znamke in njena pot v svet. Prikazana je tudi delavnost strokovnjakov filatelistov in to, kako se v znamki odraža država, ki jo je izdala.

Francoski filatelisti so praznovali Dan znamke 11. in 12. marca 1950. z razstavami znamk po vseh večjih mestih. Francoska poštna uprava je dala v promet posebno znamko za 12 + 3 fr. s sliko poštarja. Manjkal seve ni posebni žig, prodajale pa so se tudi posebne dopisnice. Na razstevah je bilo največ zanimanja za klasične znamke, predvsem francoske in njenih kolonij.

IZID REFERENDUMA po vprašanju članarine Zvezi za leto 1950:

Za Din 120.— se je izjavilo 26 podružnic s 1540 člani,
Za Din 60.— so glasovale 3 ljubljanske podružnice z 863 člani,
Za Din 90.— samostojni predlog ene podružnice s 105 člani.

Nso še odgovorile 3 podružnice s 137 člani.

Ker je s tem večina glasovala za letno članarino Din 120.—, ostane članarina za leto 1950 v tej višini. Prosimo podružnice, da pravnajno prispevke čimpreje, najdalje do 25. maja t. l.

SPREMENBA NAVODIL ZA MENJAVO ZNAMK Z INOZEMSTVOM

V Službenem listu FLRJ št. 26 z dne 8. aprila 1950 je objavljena na strani 548, pod zaglavjem 221, naslednja odredba:

V zvezi s 1. odstavkom 18. člena uredbe o kontroli nad izvozom in uvozom (Uradni list FLRJ št. 10/48 in 90/48 izdajava zaradi napredka in pravičnega razvoja filatelije

o d r e d b o

o načinu filatelistične zamenjave poštinih znamk s tujino.

1. Člani filatelističnih zvez v FLRJ — filatelisti, ki so jih zveze registrirale pri Poštnem ministrstvu FLRJ — Biroju za filatelijo — kot menjalce znamk s tujino, lahko menjajo s tujino poštne znamke za filatelistične namene po predpisih te odredbe.

2. Vsak filatelista iz tč. 1 te odredbe lahko pošlje posameznemu korespondentu v tujino mesečno samo po eno pošiljko znamk.

3. Posamezna pošiljka ima lahko naslednje vrste in količine nerazveljavljenih ali razveljavljenih znamk:

a) znamk FLRJ, ki so v prometu, do dveh serij, vendar ne sme skupna minimalna vrednost presegati din 100.— (ensto dinarjev).

b) znamk FLRJ, ki niso več v prometu, v vrednosti do din 300.— (tristo dinarjev). Vrednost znamk se računa po prodajnih cenah »Jugofilatelije« podjetja za promet z znamkami.

c) drugih znamk v vrednosti dinarjev 700.— (sedemsto dinarjev). Vrednost znamk se računa po prodajnih cenah podjetja »Jugofilatelija«.

d) do 100 (ensto) znamk minimalne vrednosti (količinske - masovne robe) v skupni vrednosti do din 10.— (deset dinarjev). Vrednost znamk se računa po odkupnih cenah podjetja »Jugofilatelija«.

Količina znamk iz točk b) in c) ne sme presegati 100 kosov.

4. Kot znamke v prometu so mišljene tako redne frankovne znamke kakor tudi letalske, priložnostne, portovne, službene in doplačilne znamke.

5. Znamke FLRJ, ki so v prometu, se ne morejo poslati korespondentu pred potekom treh mesecev od dneva, ko so bile izročene prometu.

6. Pošiljke z znamkami se smejo pošiljati korespondentom v tujini samo preko podjetja za promet z znamkami »Jugofilatelija« v Beogradu.

Filatelista mora pošiljko z znamkami poslati »Jugofilateliji« v zaprtem ovit-

ku, v katerem je drug odprt ovitek z znamkami, po predpisih frankiran in naslovljen na tujega korespondenta.

Vsaki pošiljki je treba priložiti popis in obračun znamk.

7. Pošiljka z večjo količino ali večjo vrednostjo znamk kakor je določeno v tč. 3 te odredbe, z nezadostnim naslovom tujega korespondenta ali pošiljatelja kakor tudi pošiljka, ki ni po predpisih frankirana, se vrne pošiljatelju na njegove stroške.

8. Kdor menja poštne znamke s tujino v nasprotju s predpisi te odredbe, je odgovoren za prekršek iz 4. točke člena 15. uredbe o kontroli nad izvozom in uvozom.

9. Z uveljavljanjem te odredbe prenehajo veljati vsi predpisi o izmenjavi poštinih znamk s tujino v filatelistične namene, kolikor nasprotujejo njenim določbam.

10. Ta odredba velja od dneva objave v Uradnem listu Federativne ljudske republike Jugoslavije.

M. št. 9097 — Beograd 1. aprila 1950.

Minister za pošto FLRJ:
dr. Zaim Sarac s. r.

Minister za zunanjo trgovino FLRJ:
Milentije Popović s. r.



Na osnovi nove odločbe filatelista ne morejo več pošiljati v inozemstvo znamk preko pošt v smislu Navodila št. 6510-49 niti niso več potrebne posebne vinjete za filatelistične pisemske pošiljke. Odslej bo »Jugofilatelija« stavila pri odpremi pošte svoj znak, dočim bodo prihajale protipošiljke iz inozemstva neposredno na naslovnika brez vinjete to je kakor vse ostale pošiljke.

Po tej odločbi je potrebno, da so vsi filatelisti, ki žele še nadalje zamenjavati s partnerji v inozemstvu, registrirani pri Poštnem ministrstvu — Biroju za filatelijo.

Da zamore Zveza dostaviti Poštnemu ministrstvu predpisani seznam filatelista, ki dopisujejo z inozemstvom, je potrebno, da vse podružnice čimprej vpošljejo naši Zvezi seznam članov svojih podružnic, ki vrše zamenjavo z inozemstvom. Potrebni so podatki: ime in priimek, poklic, kraj (oččen stanovanjski naslov).

V zvezi s točko III pod a) omenjena nove odločbe se kot znamke v prometu smatrajo tudi vse priložnostne serije, ki so izšle od 2. avgusta 1949 dalje, tedaj od 5. obletnice LR Makedonije dalje.

NOVE ZNAMKE V SVETU

Evropa 1949

ITALIJA

50. obletnica Biennale:
5, 15, 20, 50 lir.
- Za velesejem v Milanu:
20 lir (rjava, črna).
- UPU (791):
50 lir (modra).
- Rimska republika:
100 lir (t., rjava).
- Obnova ERP:
5, 15 in 20 lir.
- 100 letnica rojstva V. Alfierija:
20 lir (črna rjava).
- G. Mazzini:
20 lir (črna siva).
- Volitve v Trstu:
20 lir (t., rjavo rdeča).
- II. svet. zdravstveni kongres:
20 lir (vijol).
- 500 let rojstva Lorenca Medici:
20 lir (vijol, modra).
- 500 let bazilike Paladiana:
20 lir (t., vijoličasta).
- XIII. sejem v Bariju:
20 lir (rdeča).
- 150 let izuma Volte:
20 in 50 lir.
- Most Trinite v Firenci:
20 lir (t., zelena).
- 2000 let rimskega pesnika Gaja Varelija Katule:
20 lir (modra).

LIECHTENSTEIN

- Galerija znamenitih slik:
10, 20, 30, 40, 50, 60, 80, 90 rape.
nov ter 1.20 fr.
- Pretisk: 5 na 3 rap.
- UPU: 40 (modra).
250. obletnica grofovine:
20, 40 rap, ter 1.50 fr.
- V. filat. razstava Vaduz:
blok za 10, 20 in 40 rap.

LUKSEMBURG

80. oblet. vladavine:
blok 8+3, 12+5, 15+7 fr.
- UPU (451—454):
0.80, 2.50, 4 in 8 fr.
- Dobrodelne Rodange:
0.60+0.40, 2+1, 4+2
ter 10+5 fr.

MADZARSKA

- Dan žene (1058):
60+60 filerjev.
80. oblet. revolucije:
40 in 60 filerjev.

- Puškinova 150. oblet rojstva:
1+1 forint ter bloka (zobčan in nezobčan) v isti vrednosti.
- II svet. delavski kongres:
30, 40, 60 fil in 1 forint.
- Sto let smrti pesnika Sandorja Petofija:
40, 60 fil ter 1 forint.
- Kongres svetovne mladine:
a) 20, 30, 40, 60 fil. in 1 forint,
b) isto v bloku
- Nova ustava (1075):
20, 60 filerjev ter 1 forint
(z vodoznakom in brez njega).
- UPU (1078—1079):
a) 0.60, 1, 2 forinta,
b) iste vrednote nezobčane.
- Stoletnica visečega mostu:
a) 0.40, 0.60, 1, 1.60, 2 forinta,
b) iste vrednote nezobčane,
c) blok za 50 forintov

MALTA

- UPU (215—218):
2½, 3, 6 d, 1 šiling.

MONAKO

- Stoletnica rojstva kneza Alberta I.:
frankovne: 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 18 fr.

NEMCIJA

I. Biconija:

- Velesejem v Hannoveru:
a) frankovne: 10, 20, 30 pf.
b) blok z istimi vrednotami.
- Kolesarska dirka po Nemčiji:
10+5, 20+10 pfenigov.
- Dvestoletnica Goethejevega rojstva:
10+5, 20+10, 30+15 pf.
- Prva obletnica zvezne republike:
10 in 20 pfenigov.
- Stoletnica nemške znamke:
10+2, 20, 30 pfenigov.
- UPU: 30 pf (ultramarin).

- II. Berlin (zahodni sektorji):
1. Frankovne s črnim pretiskom »Berlina«:
2, 6, 8, 10, 12, 15, 16, 20; 24; 25; 30;
40, 50, 60, 80, 84 pf., 1, 2; 3 in 5
mark (1948).
- Frankovne z rdečim pretiskom »Berlina«:
2, 6, 8, 10, 15, 20, 25; 30; 40; 50; 60;
80 pf. 1 in 2 marki (1949).
- UPU (35—41):
12, 16, 24, 50, 60 pf., 1, 2 marki.
- Nove frankovne s slikami berlinskih zgradb:
1, 4, 5, 6, 8, 10, 15; 20; 25; 30; 40;
50, 60, 80, 90 pf., 1, 2, 3; 5 mark.
- Dvestoletnica rojstva Goetheja:
10, 20 in 30 pfenigov.
- Provizorij: pretisk »Berlina« v zelenem in nova vrednost:
5/45, 10/24, 20/80 pf., 1/3 marka.